

Hottó István:

„TÖRTÉNELMI HELYZETBEN ÉLÜNK...”

Beszélgetés dr. Böröndi Gábor vezérezredessel,
a Honvéd Vezérkar főnökével

ÖSSZEFOGLALÓ: Dr. Böröndi Gábor altábornagyot¹ az államfő – Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszter és a kormány előterjesztésére – 2023. május 4-i hatállyal nevezte ki a Honvéd Vezérkar² főnökévé (2023. augusztus 20-ától vezérezredes). A tisztségében eltöltött időszakban komoly és látható változások, valamint fejlesztések történtek a Magyar Honvédségben. A jelenlegi, háborúkkal terhelt időszakban Magyarország biztonságának garantálása új, korábban nem tapasztalt kihívásokat is hordoz. Így a haderőfejlesztés célja egy modern és ütőképessé, jól felfegyverzett, komplex és digitalizált haderő létrehozása lehet. Az interjúban a szerző arról kérdezte a Honvéd Vezérkar főnökét, hogyan látja a Magyar Honvédség múltját, jelenét és jövőjét, mit gondol Magyarország védelmének fundamentumairól, valamint az orosz–ukrán háborúból levonható tapasztalatokról és tanulságokról. (Az interjú 2024. febr. 2-án készült.)

KULCSSZAVAK: ütőképessé haderő, új kihívások, új haderőmodell, haditechnikai korszerűsítés, területvédelem, tartalékos erő, társadalmi kapcsolatok

A SZERZŐRŐL:

Hottó István a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolájának PhD-hallgatója (ORCID: 0009-0006-1993-3769; MTMT: 10090468)

CIVIL KONTROLL, INTERAKTÍV EGYÜTTMŰKÖDÉS

Vezérezredes úr, az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottsága (HRB) 2023. május 2-i ülésén egy tartózkodással és nyolc igen szavazattal támogatta az ön vezérkari főnökké történő kinevezését. Minek volt köszönhető ez az egységes bizalom, amelyben a képviselők önt részesítették?

▶ A rendkívül megtisztelő miniszteri jelölésnek, a kormányzati támogatásnak és remélhetőleg katonai, szakmai és vezetői felkészültségemnek. A brüsszeli beosztásom előtt az MH parancsnokhelyettese voltam, a külszolgálatban pedig Magyarország katonai képviselőjeként dolgoztam a NATO és az EU Katonai bizottságaiban. A kinevezésem a katonai karrier csúcsa, hiszen a vezérkari főnök a legmagasabb rendfokozatban, négycsillagos

¹ Böröndi tábornok több évtizedes, széles körű hazai és nemzetközi katonai felső vezetői tapasztalattal rendelkezik, végzettségét tekintve jogász, okleveles katonai vezető. Vezérkari akadémiai végzettségét az amerikai Nemzetvédelmi Egyetemen (Washington, D.C.) szerezte meg 2017-ben.

² A Honvéd Vezérkar (HVK) Magyarország katonai védelemre való felkészítésének stratégiai szintű tervező-szervező és a Magyar Honvédség (MH) katonai tevékenységének felső és műveleti szintű feladatait irányító vezető szerve. A HVK irányítja a Magyar Honvédséget (MH), amely rendeltetése szerint biztosítja Magyarország függetlenségét, területének, határainak, légterének és kibernetikus védelmét, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatokat lát el, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenységet végez.

tábornokként szolgálhatja hazáját. A Bizottság előtt elsősorban arról beszéltem, hogy milyen romló biztonsági környezetben élünk, melyek a legfontosabb biztonsági kihívások és kockázatok, ehhez hogyan kell megszervezni az MH-t, melyek a legfontosabb feladatok és csomópontok, és hogyan látom a honvédség jövőjét. A HRB tagjait élénken foglalkoztatta az orosz–ukrán háború, az ezzel kapcsolatos NATO- és EU-tevékenység. E tekintetben kiváltságos helyzetben voltam, hiszen a brüsszeli katonai képviselői munkám során nagyon jól megismertem az euroatlanti nemzetközi szervezeteket, személyesen megtapasztaltam a döntéshozatali eljárásokat, a döntésekhez szükséges nemzetközi politikai és katonai előkészítő munkát. Mivel a NATO keleti tagországainak határai mellett egy konvencionális háború zajlik, a szövetségi feladatokat „élesben” hajtottuk végre. Tanulságos volt látni, hogyan alakulnak ki az euroatlanti térség regionális elrettentési és védelmi tervei, mennyire fontos a nemzeti álláspontok szakszerű képviselete, hogyan kell a szövetségi döntéseket „lefordítani” Magyarország biztonságának és védelmének garantálása érdekében.

Melyek a lényeges súlypontjai az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottsága és a Magyar Honvédség közti együttműködésnek?

- ▶ Ez nem annyira együttműködés, ami a HRB és a Honvédelmi Minisztérium / Magyar Honvédség között van, hiszen a Bizottság az Országgyűlés nevében civil kontrollt gyakorol a haderő felett. Ezt az ellenőrző funkciót rendkívül fontosnak tartom; a Bizottság felé beszámolási kötelezettségünk van, de kezdeményezhetjük a konzultációs lehetőséget is. Ebből a szempontból beszélhetünk együttműködésről is, mert a parlamenti képviselők véleménye, tapasztalatai nagyon fontosak a megtárgyalt témák – fejlesztési koncepciók, beszerzések, haderő állapota stb. – szempontjából, nemcsak a politikai jóváhagyás és támogatás miatt, hanem az előterjesztések minőségének javítása okán is. Ezért mi, katonai vezetők, nagyra értékeljük a HRB folyamatos segítséget nyújtó tevékenységét mint egy olyan választott politikai szervét, amely a honvédséget kívülről szemléli és értékeli, politikai tanácsokat ad a további fejlődési irányokkal és működéssel kapcsolatban. Nekünk ezek a civil tapasztalatok, az interaktív együttműködés nagyon hasznos, és számos lehetőséget és fórumot – gyakorlatok, haditechnikai bemutatók, csapatlátogatások stb. – nyújtunk a Bizottságnak a minél teljesebb véleményformálás elősegítése érdekében.

FELÉRTÉKELŐDÖTT A KATONAI ERŐ SZEREPE

Vezérezredes úr több esetben is használta a „tempóváltás” kifejezést a Magyar Honvédség szükség-szerű fejlesztése kapcsán, mely során a haderő láthatóan új arculatot kap, ami szemléletváltással is párosul. A változásokat az elismerések mellett több esetben kritikával is illette. Mivel magyarázható és minek köszönhető az ön erős elhivatottsága, meggyőződése és küldetéstudata a Magyar Honvédség jövőbeni modernizálásával és Magyarország biztonságos jövőjével kapcsolatban?

- ▶ Egy olyan történelmi helyzetben vagyunk, amikor a velünk szomszédos országban háború zajlik már több mint két éve. Pedig Európában a balkáni háborúk befejezése óta elszoktunk ettől. A hidegháborúban két politikai, gazdasági és katonai blokk létezett, amelyek a kialakult hatalmi egyensúly miatt nemcsak szemben álltak egymással, hanem féken is tartották egymást. A Szovjetunió szétesése után a nagyhatalmak és a nemzetközi szervezetek képesek voltak kezelni a konfliktusokat, és elindult egy békés fejlődés. Ez adta azt az érzést, hogy a háború végérvényesen eltűnik Európából. Itt emlékeztetnem kell

az EU első, 2003-as biztonsági stratégiájára, amelynek első mondata így szólt: „Európa még sohasem volt ilyen virágzó, ilyen biztonságos és ilyen szabad. A 20. század első felének háborúi után eljött a béke és stabilitás időszaka, amelyre az európai történelemben eddig nem volt példa.” Két évtized után már láthatjuk, hogy erre a történelem rácsófolta, az orosz–ukrán háború miatt Európa biztonsági helyzete rosszabb lett, sőt, mondhatom azt is, hogy az egész világ biztonsága sem javult. Az orosz–ukrán háború folytatódik, Izrael és a Hamász háborúja nyugtalanságban tartja nemcsak az egész Közel-Keletet, hanem a nyugati és az iszlám világot egyaránt. Növekszik a kisebb fegyveres konfliktusok és összecsapások száma, a világ országai többet költenek katonai kiadásokra (2023-ban 2243 milliárd dollárt), mint a klímaváltozás elleni harcra vagy a fenntartható fejlődést szolgáló projektekre. Ugyanakkor a biztonsághiányos világban felértékelődött a katonai erő szerepe.

Számomra ezek a történések és folyamatok adnak erőt és elkötelezettséget, hogy a Magyar Honvédséget olyan állapotba hozzuk, hogy szükség esetén – önállóan, illetve a szövetségesekkel együtt – készen álljon egy esetleges háborús konfliktus megvívására a magyar nemzeti érdekek és a magyar emberek biztonságának megvédése érdekében. Valós tétje van tehát ma a haderőfejlesztésnek: úgy kell elkölteni a rendelkezésre álló forrásokat, hogy teljesítsük a kitűzött fejlesztési és modernizációs célokat. Ma erős politikai akarat van a tekintetben, hogy létrejöjjön egy ütőképés hadsereg Magyarországon, és mi, katonák most e politikai feladat megvalósításán fáradozunk. A kormány nemcsak célokat határoz meg, hanem jelentős költségvetési forrásokat is áldoz – idén 1309 milliárd forintot – a honvédség korszerűsítésére. Már tavaly elértük ezen a területen a NATO-követelményeket, a védelmi költségvetésünk nagysága meghaladta a GDP kétszázalékos szövetségi elvárását. Az elmúlt harminc-negyven évben a haderő-modernizáció két – politikai és pénzügyi – követelménye közül az egyik feltétel mindig hiányzott, de volt időszak, amikor egyik sem volt tetten érhető. Most viszont van politikai cél, és van költségvetési támogatás. Történelmi lehetőség részesei vagyunk, hiszen nemcsak azt éljük meg, hogy napjainkban felértékelődött a katonai erő szerepe, de részesei is lehetünk egy ütőképés és modern hadsereg felépítésének hazánkban.

Milyen jelentős változások és fejlesztések történtek az elmúlt egy évben, mióta ön a Honvéd Vezérkar főnöke?

- ▶ A kinevezésem után elsősorban a kiképzésre fordítottam nagy figyelmet, hogy a katonáink felkészítése a legmagasabb szintet érje el. Jól kiképzett, motivált katonák nélkül nincs korszerű haderő. A kiképzés csúcspontjának a 2023. novemberi „Adaptive Hussars 23” (Alkalmazkodó huszárok) nemzetközi és hazai hadgyakorlat számított, amelyen nemcsak az MH és a szövetséges tagállamok katonái vettek részt, hanem bevontuk a civil közigazgatást is, amire az elmúlt harminc évben nem volt példa. Tehát nemcsak a honvédséget, hanem Magyarország egész honvédelmi rendszerét teszteltük. A gyakorlaton a hadsereg és a védelmi közigazgatás közötti együttműködés számos területen zajlott: civil gazdasági forrásokat és szolgáltatásokat vettünk igénybe, repülőtereket és objektumokat használtunk, tartalékos katonákat vonultattunk be. Mindezt már az új honvédelmi jogi szabályozás felhatalmazása alapján. Fontos hangsúlyozni, hogy a haza védelme nemcsak a hadsereg feladata, a nemzeti önerő ennél jóval több, amely magában foglalja az ország gazdasági lehetőségeit, a honvédelmi közigazgatási rendszert, a rendvédelmi és nemzetbiztonsági szerveket, de a magyar állampolgárokat is. A haza védelme mindenkinek feladata! Ahogy Kossuth Lajos fogalmazott 1848 decemberében: „Fel mindnyájan a hon védelmére!”

A másik nagy feladatunk a haderő személyi utánpótlásának szervezése volt, amely feladatok közül talán a legismertebb az „Embert a vasra!” toborzókampány volt. Ilyen országos reklám keretében történt a hódmezővásárhelyi MH Kinizsi Pál 30. Páncélozott Gyalogdandárnál felálló úgynevezett Lynx típusú páncélozott harcjárművel felszerelt lövészászlóalj létszámfeltöltése, vagy a tatai MH Klapka György 1. Páncélosdandár vitéz Barankay József 1. Önjáró Tüzérosztály tüzéreinek toborzása, akik a PzH 2000 önjáró, lánctalpas lövegekkel történő feladatellátására készülnek. Próbálhatnánk úgy is toborozni, ahogy ezt korábban tettük, amikor is egyszerre toboroztunk az ország minden szegletében, egyenlő bér- és egyenlő munkafeltételekkel, de ez láthatóan nem vezetett eredményre. Tudni kell, hogy Európában minden hadsereg az állomány feltöltéséért küzd, így a Magyar Honvédség is. Az ezzel kapcsolatos mutatóink fokozatosan javulnak, ami legalább ugyanolyan fontos, mint a harci technika beszerzése. Harcra kész erőket azonban csak több feladat egyidejű végzésével tudunk létrehozni, amelyhez a szabályzatok, doktrínák megírása, korszerű szervezeti struktúra létrehozása, a kiképzés, az anyagi-technikai és infrastrukturális feltételek megteremtése, illetve a korszerű vezetés is hozzátartozik. Mindezt pedig úgy kell megvalósítanunk, hogy megfeleljünk a szövetségesekkel való együttműködés, vagyis az interoperabilitás követelményeinek.

Több nyugati állam vezérkari főnöke is elismerését fejezte ki az összehangolt katonai hadgyakorlat kapcsolatban, és egyöntetű volt a véleményük, hogy ilyen szoros együttműködést megvalósító, a közgazgatást is érintő hadgyakorlat országaikban sem volt korábban.

- ▶ Ha jól belegondolunk, az orosz–ukrán háború nélkül nálunk sem lett volna elképzelhető, hiszen minden ember biztonságban szeret élni, és amennyiben háború, a hadsereg és a fegyver belép a civil szférába, ahol az emberek a mindennapi életüket élik, az minden esetben – ha nem is félelmet, de – egyfajta tartózkodást vált ki. Mire is gondolhatunk? Ha a kollégiumi épületekben, a tanítást éppen nem folytató iskolákban katonákat helyeznek el, vagy üzemanyagtöltő állomásokon harcjárműveket tankolnak fel, vagy ha egy pékség megrendelést kap, hogy süssön azonnal ötezer emberre kenyeret, és azt át kell majd adnia a honvédségnek, az mind újdonságként hat a civil szférában, hiszen korábban ilyen jelenséggel nem találkozhattak. Az „Adaptive Hussars 23” gyakorlat során viszonylag könnyű dolgunk volt, hiszen a főbb mozzanatok az Északkelet-Magyarország három vármegyéjében hajtottuk végre, ahol az emberek földrajzilag legközelebb vannak az orosz–ukrán háborúhoz. Közvetlenül érzékelik maguk mellett a háború hatásait, és tudják, hogy ebből a válságból bármikor kibontakozhat egy eszkalációs helyzet, ami Magyarországot is érintheti. Tehát az ott élő emberek elfogadják azt, és értik a katonai hadgyakorlat szükségességét. De Zala vármegyében is megértőek voltak az állami szervek, a civil szervezetek és a lakosság, hiszen régi katonai múlttal rendelkező régióról van szó. Nyugat-Európában azért nehezebb az ilyen jellegű együttműködés megszervezése, mert ott az emberek távolabb élnek a fegyveres konfliktustól, nem érznek közvetlen fenyegetést. Igaz, hogy ők is találkoznak Ukrajnából érkező menekültekkel, hallanak arról, hogy az Európai Unió támogatja az ország honvédő harcát, löszert vásárol az ukrán hadsereg számára, de a mindennapi életüknek mégsem válik olyan mértékben részévé a közvetlen fenyegetettség, mint nálunk, Magyarországon. A hadgyakorlat tapasztalatainak feldolgozása és elemzése jelenleg is folyamatban van, melyek alapján jogszabály-változtatásokat kezdeményezünk, hogy még jobb legyen az együttműködés a katonai és civil szervek között, erőteljesebben ki tudjuk terjeszteni az ellátási és szolgáltatási feladatokat a szövetségi erők részére is. Láttuk, hogy mi az, ami jól működött, és mi az, ahol problémák voltak. Úgy gondolom,

hogy többet kell tenni a gazdasági szolgáltatások igénybevétele, a tartalékosok behívása, valamint a civil közigazgatás és a honvédségi igények jobb kiszolgálása érdekében.

Melyek azok a területek, ahol szükségessé váltak az ön által felvetett jogszabályi változások?

- ▶ Számos kérdést vizsgálunk, amelyek megoldása erősíti a honvédelmet, hatékonyabb megvalósítása multiplikálná a honvédség erejét. Az egyik ilyen kérdés például a tartalékosok soron kívüli behívása, amelynek megvalósulásához nemcsak a katona bevonulási szándéka, hanem a munkáltatók támogatása is szükséges. Bár jelenleg működik egy kompenzációs mechanizmus mindkét fél – a katona és a cég – részére, de a jelenleginél ösztönzőbb rendszerre van szükség. Vagy ott vannak például azok az esetek, amikor a honvédség civil szolgáltatásokat – fuvarozás, logisztika, szállítmányozás – vesz igénybe, de bürokratikus nehézségek miatt késhet a végrehajtás. Javaslatokat tettünk egy egyszerűsített határozathozatali eljárási rendre, elszámolási módokra, a feladatok megoldását megkönnyítő változtatásokra. Ezenkívül – a háború tapasztalatai alapján – a jövőben szimulálni szeretnénk olyan szokatlan civil feladatokat is, amelyek békeidőszakban nem fordulnak elő, mint például kritikusinfrastruktúra-elemek tartós, nagyobb területet érintő leállása, belső menekültek polgári védelmi ellátása, segítségnyújtás tömeges sérülések esetén. Meg kell vizsgálni, hogy milyen kiegészítő szabályozásra van szükség az ország működéséhez hadiállapot idején, vagy a hazai területen vívott harctevékenységek biztosítása – pl. közigazgatási szervek és a NATO-parancsnokságok együttműködése, hadifoglyok kezelése – területén. Lényegesnek tartanám például a katonai bíraskodás szabályainak felülvizsgálatát az új különleges jogrend körülményei között. Bízom benne, hogy a veszélyhelyzeti működés miatt a jogszabályok felülvizsgálata és kiegészítése az átlagosnál rövidebb idő alatt fog megtörténni. De tudjuk azt is, hogy ennek ellenére a jogszabályalkotás folyamata hosszú, és csakis kiérlelt jogi megoldások eredményeképpen történhet meg.

Vezérezredes úr, ön katona, vezérkari főnök és jogász is egy személyben. A jogász tevékenység és szemléletmód hogyan jelenik a Magyar Honvédségben?

- ▶ Ezt a területet mindenképpen erősíteni szeretném, bár ennek szabályozásában a Honvédelmi Minisztérium az illetékes. A Honvéd Vezérkar rendelkezik jogi és igazgatási főnökséggel, a csapatoknál is szolgálnak katonajogászok, akik segítik a parancsnokok vezetői munkáját, biztosítják a parancsnoki joggyakorlat – fegyelmi és káreljárási ügyek stb. – törvényességét, illetve a jogszerű szervezeti működést. Javítani szeretném viszont a hadijog tanítását az egyetemi állam- és jogtudományi karokon. Fontosnak tartom egy erőteljesebb hadijogi gondolkodásmód kialakítását, ami nélkül a védelmi igazgatási rendszer nem tud a kormány szándékai szerinti gyorsasággal fejlődni, illetve a civil és katonai válságkezelés hatékonyságán javítani. Amin nagyon szeretnék változtatni, az a hadijog tanítása, nemcsak a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen, hanem a többi egyetemen is. Enélkül elképzelhetetlen a hadijogász gondolkodásmód megerősítése, a nemzetközi hadijog szélesebb körben történő megismerése. Az egyetemi képzésben sajnos nagyon keveset foglalkozunk például a genfi és a hágai egyezményekkel, a háború jogával, a hadifogolystátusszal – a jogi képzés csak érintőlegesen tárgyalja ezeket a fontos témaköröket. Pedig, mint ahogyan a délszláv háborúban, 1995 júliusában Srebrenicában megtörtént háborús bűncselekmények során vagy 2022 márciusában az orosz–ukrán háborúban, a bucsai vérengzés esetében láthattuk, ezek a tragikus történések sajnos a mindennapok részévé válhatnak. Az ilyen szomorú és elfogadhatatlan események megelőzésére és kezelésére a jogászoknak, a büntetőjogászoknak és humanitárius jogászoknak is fel kell készülni. Már megkezdtuk az

egyzetéseket az egyetemi jogi karokkal, a Magyar Vöröskereszttel, továbbá civil humanitárius szervezetekkel arról, hogy hogyan tudnánk változtatni az oktatáson ezen a területen. Emellett több nemzetközi jogi intézménnyel is kapcsolatba léptünk, mert vannak kiemelkedő hadikurzusok például Görögországban és Svájcban.

A KATONAI PÁLYA NYITOTT MINDENKI SZÁMÁRA

A katonai pálya a nők számára esetleg a jogászai munka miatt is vonzó lehet. Milyen elvárások vannak a női katonákkal szemben a Magyar Honvédségben?

- ▶ A katonanők vonatkozásában a Magyar Honvédségben teljes jogegyenlőség van, mert ugyanazon jogok és kötelezettségek érvényesülnek esetükben, mint a férfi katonáknál, ugyanazon követelmények vannak, mint ahogyan ugyanolyan juttatás és ellátás illeti meg őket azonos rendfokozat és beosztás esetén. A követelmények is azonosak, nem lehet eltérés képzettségben, felkészültségben, fizikálisan vagy a katonai erények tekintetében. A karrierpálya ugyanúgy nyitva áll a katonanők számára, mint a férfi társaik részére. Van női tábornoink, tucatnyi ezredesünk, számos főtisztünk, és minden állománykategóriában ott vannak a nők. A harcoló beosztásokban is szolgálhatnak katonanők, egyedül a teljesítmény számít. Van női harckocsiszakasz-parancsnokunk, van női vadászpilótánk és szállítópilótánk is. Az igaz, hogy a nők aránya elsősorban a logisztikai, egészségügyi, híradó- és informatikai, jogi, pénzügyi és személyügyi területen magas, de a működéshez és a hadviseléshez egyaránt hozzátartozik a harci támogatás és kiszolgálás, ahol a katonanők is helyállnak. Tehát nincs megkülönböztetés, amit személy szerint is nagyon fontosnak tartok. Nagyon örülök, és büszke vagyok arra, hogy a nők és a férfiak számára egyaránt megkülönböztetésmentes katonai pályát tudunk biztosítani itthoni és külföldi katonai szolgálatellátás esetén.

A svájci katonai modellel kapcsolatban milyen tapasztalatok és átemelhető minták lehetnek hasznosak a Magyar Honvédség számára?

- ▶ A svájci katonai modell a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden svájci állampolgárnak kötelessége a fegyveres szolgálat. Harminckét éves koráig minden svájci katona egyben tartalékos katona is, aki otthonában tartja az egyenruhát, a teljes felszerelést, a fegyvert, de volt idő, amikor a löszert is. A haderő relatíve kicsi – 3100 fő hivatásos és 18 000 sor-katona –, viszont rendkívül erős tartalékos rendszert – 120 ezer, azonnal alkalmazható tartalékos katona – tartanak fenn. Minden állampolgár komoly felkészítésben és kiképzésben részesül, a tartalékosok behívása és mozgósítása folyamatos, a haza szolgálata elismert tevékenység. A modell Svájc nemzetközi jogilag elismert semleges státuszán és pozitív történeti tapasztalatain nyugszik. Svájc Európa egyik legmilitaristább országa, amely – akárcsak Izrael a Közel-Keleten – rövid idő alatt kétszáz ezer katonát tud behívni.

Az ottani szemléletre jellemző az is, hogy a jelenlegi svájci vezérkari főnök korábban egy bank első számú vezetője volt Szingapúrban, és ilyen háttérrel rendelkezve választották ki, majd hívták haza betölteni jelenlegi tisztségét. Az alpesi országban nagymértékű az átjárhatóság a civil szféra és a hadsereg között: az egyik nap valaki még gyárigazgatóként tevékenykedik, a másik nap pedig már ezredparancsnok. Leszolgálja az idejét katonaként, majd visszatér a civil szférába. A Svájcban kialakított munkáltatói kompenzáció és munkavállalói kötelezettség rendkívül erős stabilitást ad a rendszernek, amikor országvédelemről, esetleg a hadseregben történő szolgálatteljesítésről van szó. A katonai szolgálatban minden férfi állampolgár részt vesz, foglalkozástól és társadalmi státusztól függetlenül. A legtöb-

ben folyamatosan képzik magukat, lövészetgyakorlatba, lövészklubba járnak. Bár Svájc katonai fenyegetettsége nem túl magas, mégis sikerül ebben a békés környezetben fenntartani a haza fegyveres védelme iránti elkötelezettséget. Meggyőződésem, hogy Svájc nemcsak Magyarország számára, hanem bármelyik NATO-tagállam vagy bármely európai állam számára példaértékű mintát szolgáltat. A Magyar Honvédség és a svájci hadsereg között jó az együttműködés. Kajári Ferenc tábornok, volt KFOR-parancsnok mellett egy svájci katonai tanácsadó ezredesi rendfokozatban teljesített szolgálatot. Magyarország gyakran ajánlott fel (átengedett) felelős katonai (dandártábornoki) vezetői beosztást a svájci hadseregnek, mivel kis haderőként nem tud állandó rotációs jelenlétet fenntartani. Számos területen, többek között a békepartnerségi programokban is kooperál a két haderő.

Vezérezredes úr, önnek rendkívül széles nemzetközi kitekintése van, ami egy modern hadsereg vezetői szerepében elengedhetetlen. Hogyan támogathatók a hadsereg állományának különböző szintjei abban, hogy minél szélesebb körű nemzetközi tapasztalatra tehessenek szert?

► A Magyar Honvédség 245 tiszti és altiszti beosztással rendelkezik a NATO és az EU katonai parancsnokságain és törzseiben. Ezeket a beosztásokat rendszeresen feltöltjük, és figyelembe véve a négyéves külszolgálatot, évente mintegy félszáz katona váltja egymást nemzetközi beosztásokban. Fegyveres külszolgálatokban közel ezer embert tartunk, például több mint 400 fő vesz részt a koszovói KFOR-műveletben. Magyar parancsnok, dr. Sticz László vezérőrnagy vezeti 2024. januártól az EUFOR-erőket Bosznia-Hercegovinában, amelyben 280 magyar katona szolgál. Katonáink szolgálatot teljesítenek még Irakban is. Korábban közel két évtizedig jelen voltunk Afganisztánban is, amíg le nem zárult a NATO-művelet az ázsiai országban.

Rengeteg külföldi tapasztalatunk van, minden évben számos nemzetközi katonai gyakorlaton veszünk részt. Emellett az orosz–ukrán háború miatt Magyarországon is működik egy többnemzeti zászlóaljharccsoport, amelyben olasz, horvát, amerikai és török katonák szolgálnak együtt a magyar honvédekkel. Ne feledkezzünk el a NATO többnemzeti hadosztály-parancsnokságról sem, amely Székesfehérváron állt fel. A törzsben 80% a magyar katonák aránya, a tiszti, altiszti állomány többi része nyolc NATO-tagállamból érkezett. Jelenleg a hadosztály-parancsnokságot szlovák parancsnok, Králik Tibor vezérőrnagy vezeti. Korábban ezt a feladatkört horvát tábornok töltötte be. Ezen kívül egy fél tucat más NATO-erő is tevékenykedik Magyarországon: nehéz légiszállító ezred (Pápa), regionális különleges műveleti parancsnokság (Szolnok), híradó és vezetési elemek (Székesfehérvár), valamint NATO Egészségügyi Kiválósági Központ (Budapest). Tehát igen széles nemzetközi érintkezési felületünk van más államok hadseregeivel, amely igényli az állomány állandó szakmai és nyelvi (angol) felkészítését. A közös gyakorlatokon, a nemzetközi feladatellátás során pedig gyakoroljuk az együttműködést a többi NATO-haderővel, ami nélkül nem képzelhető el a magas szintű interoperabilitás elérése és fenntartása.

ALKALMAZKODÁS A MEGVÁLTOZOTT BIZTONSÁGPOLITIKAI HELYZETHÉZ

Magyarország NATO-tagságából következően milyen új kihívások merültek fel az elmúlt időszakban, és mire számíthatunk a jövőben?

► A NATO elmúlt harminc évében nem volt annyi változás a védelmi tervezésben, mint az elmúlt két évben. A Szövetség ún. regionális védelmi terveket készített, ahol a hangsúly a keleti határok védelmén van. A védelmi pajzsot minden kelet-európai országban a nemzeti

haderő és a NATO odatelepült haderő-csoportosítása képezi. A cél az, hogy olyan elrettentési és védelmi elhelyezkedés alakuljon ki a szükséges parancsnoksági, logisztikai és támogatósi elemekkel, hogy lássa az orosz fél: a NATO akarja és meg is tudja védeni tagállamait. Napjainkban 90 ezer katonára részvételével zajlik a „Steadfast Defender 24” (Állhatatos védő) gyakorlat a keleti szárnyországokban, a balti államokban, Lengyelországban, Bulgáriában, Romániában, Szlovákiában és hazánkban. A NATO ezzel a gyakorlattal is komoly erőt demonstrál, egy olyan „pajzsot” hoz létre, amely megálljt tud parancsolni az esetleges orosz támadási szándékoknak. A gyakorlat egyben az első próbája is a NATO új haderőmodelljének, amely egy hónapon belül képes 300 ezer katonát bevetni a kollektív védelem érdekében, fél éven belül pedig újabb félmillió katonát kiállítani.

Magyarország légterének és katonai repülőtereinek védelme hogyan és milyen technikával valósul meg?

- ▶ A légtérellenőrzés és a légvédelem egy ország szuverenitásának alapvető eszköze. Hazánkban az elmúlt években nagyon komoly fejlesztések történtek ezen a területen. Magyarország beszerezte azokat a modern radarokat, korai előrejelző eszközöket, amelyek jelzik, ha támadó szándékú repülőeszköz vagy rakéta tart Magyarországra felé. Ma már rendelkezünk NASAMS amerikai–norvég közepes hatótávolságú légvédelmi rakétarendszerrel, amely több feladatot képes ellátni. Ez a rendszer adott esetben képes megvédeni a kritikus infrastruktúra legfontosabb elemeit, például a Paksi Atomerőművet. Ezt fogjuk használni a hadműveletekben, hogy légvédelmi ernyőt biztosítsunk a szárazföldi csapatoknak és a támogató erőknek egyaránt. Tervezzük egy izraeli Vaskupola-rendszer beszerzését is, amely fontos lehet az ország légtérvédelmi feladatainak ellátásához, a légtér-szuverenitás fenntartásához. Az orosz–ukrán háború világossá tette, hogy a légtérvédelem az egyik legfontosabb képesség, amellyel egy adott államnak és a NATO-nak rendelkeznie kell.

Ügyszintén kiemelten foglalkozunk a felderítési, hírszerzési és előrejelző képességgel, amelyek meghatározó szerepet töltenek be a modern hadviselésben. Az orosz–ukrán háborúból is látható, hogy a cirkálórakéták és a hiperszonikus rakéták közvetlenül támadnak minden létfontosságú objektumot, katonai célpontot, repülőteret Ukrajnában. Ugyanígy ukrán rakéták és nagy hatótávolságú drónok támadják a közeli orosz területeket is. A megelőzésben és a célpontmegjelölésben ezek a képességek pótolhatatlan szerepet játszanak, ami a sikeres légvédelmi tevékenységhez is nélkülözhetetlen. Számunkra is kiemelten fontos repülőtereink védelme, ezért is gyakoroltuk az „Adaptive Hussars 23” gyakorlaton a repülőterek védelmét széttelepítés útján egy szimulált támadás elhárítása érdekében. A Gripen-flottánkat órák alatt áttelepítettük Kecskemétre a pápai katonai bázisrepülőterre, illetve sármelléki Hévíz–Balaton civil reptérre.

Jelenleg a harci légiflottánk többfeladatú Gripen vadászrepülőgépekből, valamint Airbus H145M és H225-ös helikopterekből, továbbá orosz Mi–24-es harci helikopterekből és Mi–17-es szállítóhelikopterekből áll. Nemrégben Kecskeméten bemutattuk az új brazil KC–390-es szállító repülőgépet, amiből két példány szolgál majd a magyar légierőben. Ezzel tovább fog erősödni a légi szállítási képességünk (2–2 db Airbus A319, illetve Dassault Falcon 7X). A háborús tapasztalatok alapján folyamatosan korrigáljuk a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programunkat. Nemrégben például döntés született négy új Gripen vadászgép közeljövőben történő beszerzéséről.

Milyen fejlettségi szinten áll a Magyar Honvédség szárazföldi haderejének védelmi potenciálja?

► Magyarországon a szakértők körében állandó polémia van azzal kapcsolatban, hogy pontosan hány tankra, harcjárműre, tüzérségi lövegre van szüksége az MH-nak, és azon belül is milyen típusú harceszközöket vásároljunk vagy gyártunk. Erre a kérdésre csak elvi alapon könnyű válaszolni. A Magyar Honvédség szárazföldi erőinek gerincét a NATO-követelmények szerint létrehozandó nehézdandár fogja adni, amit nekünk a tatai gépesített lövészdandárból kell létrehozni. Egy nehézdandár a NATO-normák alapján három-öt manőveralegységből áll, amelyből az egyik harckocsizászlóalj. Mivel kevés számú, régi T-72-es orosz gyártmányú tankokkal rendelkezünk csak, felmerült az igény, hogy a meglévő alegységünket modern harckocsikkal kell felszerelni. A politikai és szakmai döntés az lett, hogy az új nehézdandárt a német Leopard 2A7HU harckocsival látjuk el. A Leónak becézett tank a világ egyik legkorszerűbb, Európában pedig a legjobb harckocsitípusának számít. Olyan tankok ezek, amelyek már aktív rakéta- és drónelhárító rendszerrel rendelkeznek. A nehézdandárhoz tartozik továbbá egy tüzérsztály, amit a mi esetünkben 24 darab Panzerhaubitze 2000-es lánctalpas önjáró löveg képvisel. Egy ilyen löveg képes arra, hogy egyszerre hat röppályán adjon le lövést egy adott célra, ahova egyszerre be is csapódnak a gránátok. Ezt úgy kell elképzelni, mintha egyszerre hat hagyományos löveg tüzelne. A tüzérségi löveg megbízható, gyorsan telepíthető, gyorsan tud tüzet kiváltani. Jól szerepel az orosz–ukrán háborúban. Az új dandárnak szüksége lesz korszerű lövészászlóaljakra is, amelyeket a német Hiúz (Lynx) lánctalpas gyalogsági harcjárművekkel szerelünk fel. Így áll össze tulajdonképpen az új katonai egység teljes nehéz képességgé, amely a legmodernebb harci eszközök mellett digitalizált felszerelésű katonákkal, automatizált vezetési rendszerrel, nagy teljesítményű harci támogató és kiszolgáló erőkkel fog rendelkezni. A német kollégák azt mondják, hogy amikor a páncélos egység teljes egészében létrejön, Európa egyik legkorszerűbb nehézdandárja Magyarországa lesz.

A háborús tapasztalatok alapján nagy jelentősége lett a hadviselésben a „drónképességnek” és a „mélységi tűzcsapások” széles körű alkalmazásának. Milyen fejlettségi szinten áll ezen a területen a magyar haderő?

► Az orosz–ukrán háborúban azt látjuk, hogy a drón – ha nem is változtatta meg a hadviselést, de – komoly hatással van a harctevékenységekre. Miért kell ezt kiemelten kezelnünk? A korábbi orosz doktrínák szerint a katonai erőt nagy tömegben, nagy páncélos kötelékekben kell alkalmazni támadó hadműveletekben. Ma már nem látunk ilyet az orosz–ukrán háborúban, mert a századköteléknél, nyolc-tíz harcjárműnél nagyobb kötelék egyszerűen meg sem tudna mozdulni a fronton, mivel a drónok egyből érzékelik őket. Immár a felderítés, a csapásmérés és az ellenség zavarása a drónok elsődleges célja. Tudni kell, hogy Ukrajna azt tervezi, hogy idén, 2024-ben, már egymillió darab drónt fog gyártani. Nyilvánvaló, ha egymillió drón lesz a levegőben, akkor ott semmit sem lehet elrejteni. Tehát a felderítés a mozgás szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.

A mélységi tűzcsapás a másik lényeges tapasztalat, amit megtanultunk az orosz–ukrán háborúból. A frontvonalától távolabb lévő logisztikai erők, közlekedési csomópontok és vezetési pontok pusztítása kiemelten fontos lehet, hiszen akkor megbomlik a harcérintkezésben lévő csapatok vezetése és ellátása, harcképességük csökken, sokkal pusztíthatóbbá válnak. A mélységi tűzcsapás tulajdonképpen azt jelenti, hogy a másodiklépcső-erők, a logisztika, a tartalékok olyan veszteségeket szenvednek, hogy már nem alkalmazhatók a közvetlen harcérintkezésben. A HM és a HVK ma azt vizsgálja, hogyan lehetne a Zrínyi-programot kiegészíteni ilyen fegyverrendszerek beszerzésével.

A SPECIÁLIS KÉPESSÉGEK, A HADIIPARI KAPACITÁSOK FEJLESZTÉSE

A Magyar Honvédség egészségügyi kiürítési képességével kapcsolatban korábban kétségek merültek fel. Nem is olyan régen sajnos a koszovói incidens kapcsán szükség volt erre a speciális képességre katonáink mentése során. Bebizonyosodott, hogy a katona-egészségügyi szolgálat gyorsan és szakemberként tudott beavatkozni. Mit lehet tudni erről a nagyon fontos területről?

- ▶ Beszéljünk erről őszintén. Korábban sokan azt mondták, hogy a szállító repülőgépek nem is a honvédséget szolgálják, hanem kormánygépek. A 2023 májusában történt sajnálatos események során Koszovóban magyar katonák is sérüléseket szenvedtek. A Magyar Honvédség MEDEVAC gépei időben kiérkeztek, a huszonhét sérült katonánkat hazahozták. Az orvosi ellátást megszerveztük a helyszínen, ezt követően a táboron belül, majd Magyarországon, a Honvédkórházban történt a sérült katonáink további egészségügyi ellátása, gyógyítása. Orvosaink és ápolóink azonnali egészségügyi beavatkozást, professzionális munkát végeztek. Ismételten az orosz–ukrán háborút hoznám fel példaként. Sokan úgy gondolják, hogy ha egy katona elmegy a háborúba, harcol, majd meghal. Ez nem így van, a katonák egy része megsérül – a sebesültek aránya akár 80% is lehet –, így a gyógyítás, az egészség helyreállítása sok szempontból fontosabb, mint a harci-technikai helyreállítási képesség. Tehát ha egy katona megsérül, akkor a legfontosabb feladat a szükséges gyógyítás biztosítása, majd a rehabilitációs kezelés, mivel ez nemcsak a harci morál fenntartásának fontos tényezője, hanem a személyi utánpótlás forrása is, mert a sebesült katona legjobb esetben visszatérhet a haderőhöz. A Magyar Honvédség 2022-ben vásárolt egy ROLE-2³ tábori kórházat (speciális technikai eszközök, járművek, felszerelések), amelynek elsődleges feladata egy dandár harcának egészségügyi biztosítása. Az elmúlt időszakban megtörtént az egészségügyi állomány felkészítése a telepítésre és tábori körülmények közötti működésre. A ROLE-2 tábori kórházunk jól vizsgázott a NATO idei „Vigorous Warrior 24” (Erélyes harcos) egészségügyi rendszergyakorlatán, amelyen 33 ország erői és eszközei vettek részt a várpalotai gyakorlótéren. Hozzá kell tennem, hogy ez a képesség nem csak a honvédséget szolgálja, hiszen olyan hazai válsághelyzetekben (katasztrófák, árvizek stb.) is jól alkalmazható, ahol azonnali és tömeges egészségügyi ellátást kell alkalmazni. Tehát a ROLE-2 tábori kórháznak országvédelmi jelentősége is van.

Kovács László vezérőrnagy, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának egyetemi tanára a kiberhadviselés és a katonai kiberhadvédelem jelentőségére hívta fel több tanulmányában is a figyelmet. Nagy Zoltán András, a Pécsi Tudományegyetem ÁJK Büntetőjogi Tanszékének és az NKE Rendészettudományi Kar Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszékének habilitált egyetemi docense is több esetben értekezett a kiberháborúról, kiberbűncselekményekről és a kiberterrorizmusról. A kérdéskör rendkívüli aktualitással bír. Milyen fejlettségi szinten áll ezen a területen a Magyar Honvédség?

- ▶ A kiberhadviselés vonatkozásában szintén fontos tapasztalatokat szereztünk az orosz–ukrán háborúban. A kibervesélyekre történő felkészítés már korábban megindult, mert 2007-

³ A Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program részeként 2021-ben közbeszerzést írtak ki moduláris felépítésű, telepíthető, sebészeti képességgel rendelkező katonai kórház beszerzése céljából, amelynek beszerzése 2022-ben megtörtént. Ezzel kialakult egy önálló „ROLE-2-Basic” tábori egészségügyi ellátóképesség, amelynek segítségével az egészségügyi szakemberek műveleti területen is képesek magas szintű orvosi ellátást nyújtani az arra rászorulóknak. Az eszközháttér fontos, a képességhez azonban az ember, a szakértelem és a csapatmunka is nélkülözhetetlen. Lásd bővebben: <https://honvedelem.hu/hirek/nehez-korulmenyek-kozott-is-bizonyitott-a-role-2-allomanya.html> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 14.)

ben orosz hackerek megtámadták Észtország állami informatikai rendszerét. Napokra, hetekre megbénították a közigazgatási, banki–pénzügyi szolgáltatási, nyugdíjbiztosítási, valamint postai rendszerét. A támadások után Észtország újraépítette az informatikai védelmi rendszerét, ma az ország Európa egyik legfejlettebb IT és kibervédelmi szisztémájával rendelkezik. Ennek eredményeképpen ma mindent rövid idő alatt elektronikusan el lehet intézni (pl. egy cégalapítás 15 perc alatt lehetséges), lehet választani, az internetszolgáltatás szabad és igen fejlett az országban. A kiberhadviselést a 2013. évi Geraszimov-doktrína beépítette a hibrid hadviselés eszköztárába, amit az oroszok 2014-ben és a 2022. évi háború előtt intenzíven alkalmaztak.

A kibertérben is folyamatosak az összecsapások, egymás rendszereinek támadása az orosz–ukrán háborúban. A legtöbben azt gondolják, hogy azzal kezdődik egy kibercsapás, hogy az ellenség wifi- és mobilhálózatát „lelövöm”. Ez nem könnyen valósul meg, mert a hadseregek védik a saját internet- és mobilszolgáltatási rendszereiket, az ellenfelek pedig támadják és zavarják egymás rendszereit. Ezért úgy is tűnhet, mintha a kiberhadviselés háttérbe szorulna a hadviselésben, de ez nem így van, mert különböző megjelenési formákban, beleértve a célzott csapások kiváltásának lehetőségét is, részét képezi az általános fegyveres küzdelemnek. A Magyar Honvédség egy erőteljes kibervédelmi képességgel és korlátozott kibertámadó képességgel rendelkezik. 2022 végén hoztuk létre az MH Kibervédelmi Parancsnokságot, amelynek kiberművelési és információs központja Szentendrén működik.

A magyar államhatár őrzetével kapcsolatban a Magyar Honvédségnek voltak és vannak feladatai. Milyen irányban fejleszthető tovább országhatáraink védelme?

- ▶ A határőrizet a Belügyminisztérium hatáskörébe tartozó feladat, amelyet az erre kijelölt rendőri erőkkel és határvasdász-alegységekkel látnak el. A szerb határon épített kerítés az évek alatt fejlett technikai őrzés-védelmi rendszerré alakult át. Az elektronikus védelem, a mesterséges intelligencia és az arcfelismerő rendszer alkalmazása rengeteget segített abban, hogy a visszatérő embercsempészeket és a migránsokat ki tudjuk szűrni. A magyar intelligens határvédelmi rendszert már több ország (pl. Kenya) megvásárolta, ami mutatja a megoldások sikerét. A leghatásosabb határvédelmet akkor tudjuk elérni, ha nem az országhatárainknál állítjuk meg a migrációt, illetve az illegális határátlépőket, hanem ott, ahol a tényleges probléma keletkezik. Magyarországra elsősorban Afganisztánból, Szíriából és a Száhel-övezetből érkezik nagyszámú migráns és menekült. A nyomást csak úgy tudjuk csökkenteni, ha a kiváltó okok megszüntetésében segítünk, és ha az érintett országok a menekülési útvonalak mentén erős határvédelmet hoznak létre. Jól látható volt az elmúlt időszakban, hogy amikor például a szerb belügyi szervek hatásosan lezárták a határt, felléptek az embercsempészek ellen, elszállították az illegális migránsokat a környékről, akkor a határ menti magyar településeken az emberek nagyobb biztonságban érezték magukat, és egy sokkal nyugodtabb időszakot élhettek meg. Tehát ez is mutatja, hogy a problémákat mindig ott kell kezelni, ahol keletkeznek, és nem akkor, amikor a migránsok megérkeznek.

A haditechnikai eszközök gyártásának milyen jelene van, és milyen jövője lehet Magyarországon?

- ▶ Az orosz–ukrán háború fontos tapasztalata, hogy amennyiben megszakad a haditechnikai eszközök és anyagok (pl. lőszer) gyártási és ellátási lánc, az komoly problémát okoz a hadviselő feleknél. Jól érzékelhető volt, hogy bár az orosz hadiipar 2022 nyarán háborús termelésre állt át, nem volt képes a kilőtt harceszközöket (pl. harcokocsikat) olyan mennyiségben pótolni, mint amilyen ütemben azok megsemmisültek. Így az orosz haderő egy időre elveszítette haditechnikai regenerálódási képességét, amit csak szövetséges

országok szállításaival tudott helyreállítani. Mára már felpörgött az orosz hadipar, de a legkorszerűbb fegyverrendszerek gyártása ma is nehézségekkel tud csak megvalósulni.

Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban még nagyobbak a problémák, hiszen a védelmi ipari kapacitások az elmúlt békeévtizedekben leépültek, csak a haderők természetes utánpótlására voltak méretezve. További nehézség, hogy a nyugati szövetséges országokban a hadipar magánkézben van (ellentétben az orosz állami tulajdonnal), így a gyorsítás és a kapacitásbővítés csak piaci megoldásokkal lehetséges. Jelenleg a nagy hadiipari cégek, mint például az amerikai Lockheed Martin, Northrop Grumman, Raytheon, General Dynamics, esetleg az európai Rheinmetall, Airbus, Thales, BAE Systems bővítik ugyan gyártási képességeiket, de ez hosszú időbe fog telni. Ezt a folyamatot Európában az EU is segíti, amely forrásokkal és szakpolitikai megoldásokkal stimulálja az európai hadiipart, a katonai kutatásokat, fejlesztéseket és innovációt.

Így jelenleg a hadiipari kapacitások felépítésének időszakában vagyunk. Ez Magyarország számára előnyös helyzet, mert így a kapacitások egy része nálunk teremődik meg. Ezért jött létre állami támogatással a zalaegerszegi Lynx-harcjárműgyár, a Várpalotán épülő löszér- és robbanóanyaggyár, a Gyula melletti Airbus-gyár vagy a Kiskunfélegyházán működő kézi fegyvergyártó üzem. Magyarország időben, még a háború előtt lépett, így hazánkba olyan nagy hadiipari vállalatok települtek, amelyek széles beszállítói láncot építenek ki az országban, munkahelyeket teremtenek, és folyamatosan képezik hadiipari mérnökeinket, szakembereinket.

EGYÜTT A TÁRSADALOMMAL

Vezérezredes úr, ön számos alkalommal felhívta a figyelmet a társadalom honvédelmi képességének jelentőségére, melynek fejlesztése érdekében komoly erőfeszítéseket tesznek. Milyen eredményeket sikerült elérni az elmúlt időszakban ezen a stratégiai területen?

- ▶ A hadsereg társadalmosítása nem a legszebb szó, de nem tudok megfelelőbb kifejezést. Miután 2004-ben megszűnt a sorkatonaság rendszere békeidőszakban Magyarországon, a hadsereg társadalmi kapcsolata meggyengült. Korábban, a sorkötelesség időszakában, a hadsereg egy „olvasztótégely” volt, ahol minden fiatal szolgált, szocializálódott, ténylegesen felnőtté vált. Napjainkban a haderő e funkciója megszűnt, bár időről időre felerősödnek a nosztalgikus hangok, hogy erre szükség lenne, különösen most, amikor a szomszéd országban háború dúl. Ebben a helyzetben a honvédelmi tárca és a hadsereg vezetése számos módon erősíti a haderő társadalmi kapcsolatait. Az elmúlt években újjászerveztük a toborzó kampányainkat: kezdetben az „Irány a sereg!” volt a megszólítás, amit később egy rövid kérdéssel toldottunk meg: „És te készen állsz?” A legújabb „Embert a vasra!” toborzókampánnyal már konkrét beosztásokat (tüzér, lövész, pilóta stb.) ajánlunk a fiataloknak jó fizetéssel, életpálya-karrierrel. Most indítottuk az önkéntes területvédelmi tartalékosokat toborzó kampányt, amely a 20 ezer fős tartalékos haderőkomponens létrehozását célozza. Gyakorlatilag szeretnénk megduplázni a jelenlegi tartalékos katonák számát, amivel erőteljesen javíthatnánk a hadsereg imázsát a társadalom körében is. Ezen a területen igen nagy lehetőséget látok. Ha Böhönyén, Marcaliban, Mándokon vagy bárhol az országban létrejön egy önkéntes területvédelmi alegység, akkor a településen megjelenik a honvédség, a helyi lakosok könnyebben vállalják szabadidejükben a haza szolgálatát, mert közvetlenül láthatják ennek hasznát. A kiképzés során a modern kori „végvári vitézek” egy jó és élményszerű felkészítést kapnak, ami számukra új kihívásokat, emberi

tartást, közösséghez tartozást is jelent. Ezen mindenki nyer, az is, aki jelentkezik a hivatásos vagy tartalékos katonai szolgálatra, de nyer a társadalom, és nyer a hadsereg is.

Tehát most azon dolgozunk, hogy a területvédelmi tartalékos rendszert még inkább teljesebbé tegyük, felépítsük, hasznossá tegyük, hogy a lehetőség minél több állampolgárhoz eljusson. A szükséges katonai kereteket tavaly megteremtettük, létrehoztuk a területvédelmi erők parancsnokságát, minden régióban felállítottunk egy-egy területvédelmi ezredet.

Engedtesék meg egy személyes jellegű kérdés. Magam sorállományú határőr szakaszvezető voltam, például nekem is lehetne szerepem ebben a rendszerben?

- Így igaz, nagyon jó lenne, ha területvédelmi tartalékos feladatot is vállalna. Tapasztalatai, tudása, katonai előképzettsége, fegyverismerete, határőrszolgálati élményanyaga alapján kiváló toborzó lehetne, aki hitelesen meg tudná szólítani a fiatalokat. Jó példát tudna mutatni, hiszen van már katonai előképzettsége, nem ijed meg a fegyvertől, látja, hogy milyen szabályok mentén kell katonának lenni. Nyilván jobban tudná népszerűsíteni a tartalékos pályát, mint egy tábornok. Hiszen ön – ha fogalmazhatok így – egy olyan etalon lehet a közvetlen környezetében, aki katonai / határőr szolgálat után komoly tudományos munkát végez, tehát példaképnek tekinthető. Ha ön azt mondja valakinek, hogy gyere területvédelmi tartalékosnak, csatlakozz hozzánk, nemes ügyet képviselünk, csináljuk együtt, tanítanak, élményekben lesz részed, valószínűleg ez olyan meggyőző erővel bírna, hogy a fiatalok könnyebben felcsapnának tartalékos katonának.

Vezérezredes úr, ön korábban a sport, a dzsúdó területén is kiemelkedő eredményeket ért el. Jó szívvel emlékezünk Furkó Kálmán ezredesre, aki mind a Magyar Honvédség életében, mind a magyar harcművészet területén felbecsülhetetlen jelentőségű örökséget hagyott maga után. Jelenleg van „harcművészeti” műhelye a Magyar Honvédségnek? Hogyan erősíthető a sport szerepe a honvédség mindennapi életében?

- Furkó Kálmán valóban példakép, aki ikonikus alakja volt a Magyar Honvédségnek. A sportot fontosnak tartom nemcsak a hivatásos haderőben, hanem a tartalékosoknál is. Két éve elindítottuk az önkéntes honvédelmi cselgáncs programot, melynek keretében megszólítottuk a cselgáncs egyesületeket. Adunk számukra tananyagot és támogatást, hogy az egyesületek a területvédelmi tartalékosainknak önvédelmi felkészítést biztosítsanak. Ezt az állóképesség, a tartás, a küzdés szellemisége miatt nagyon fontosnak tartom. Egyre sikeresebb ez a program, hiszen szépen gyarapszik a résztvevők száma. Ezt az irányt követjük a továbbiakban is, emellett még megteremtjük a professzionális feltételeket a sporthoz felszereléssel, kondicionáló teremmel, uszodával, futópályával. Így napi egy órát minden katonánk hasznosan tud sportolni, kihasználva azokat a sportolási feltételeket, amelyek mindenki számára rendelkezésre állnak. Ez tényleg az a hivatás, ahol szükség van a fizikai felkészültségre. Fogalmazhatnék úgy is, hogy olyan munkahely vagyunk, amely támogatja a fizikai testedzést, hiszen napi egy órában minden katonának joga és kötelessége is, hogy foglalkozzon testedzéssel. Emellett a Magyar Honvédség támogatja a Honvédelmi Sportszövetséget, profi sportolókból álló sportszázadot hoztunk létre Szentendrén, melynek tagjai a versenysport befejezése után a katonai szervezeteknél fogják a sportot szervezni és irányítani.

De a sport mellett fontosnak tartom az egészséges táplálkozást is, most éppen az ételmezési reform időszakát éljük a Magyar Honvédségben. Sajnos étkezési receptúránk nem a legmodernebb egészséges táplálkozást követik, változtatásra szorulnak. Tudvalevő, hogy a jó testfelépítés 70%-a az étkezésnek, 30%-a az edzésnek köszönhető. A hadseregben

a hagyományos étrend tekinthető megszokottnak. Mindenki szereti a tradicionális honvédségi babgulyást, a pörköltet tarhonyával, de ezek az ételek meglehetősen távol állnak attól, amit a táplálkozástudományi szakemberek megfelelőnek ítélnék. A közelmúltban tartottunk egy élelmezéstudományi konferenciát, amelynek ajánlásai alapján átalakítjuk a receptúránkat és az élelmezéssel kapcsolatos beszerzést. Tudom, hogy sokan még idegenkednek a barna rizstől és a bulgurtól, nem szívesen cserélik fel a tarhonyával, vagy más ízletes és megszokott étellel. De ezen a területen is mindenképpen előre kell lépünk, mert a bevitt kalória, a fizikai mozgás és a testfelépítés szoros kapcsolatban állnak egymással. Ezzel összefüggésben van egy testalkati programunk is, ugyanis azt szeretnénk, ha katonáink még inkább kisportoltak és egészségesebbek lennének a jövőben. Nagyon jó visszajelzést adnak e tekintetben az iskolai osztálytalálkozók, mint ahogyan ezt több kollégám is mesélte, mert a volt osztálytársak egy része idősebbnek tűnik azoknál, akik a katonai pályát választották, hiszen a rendszeres mozgás, a fizikai felmérés, az egészséges táplálkozásra törekvés többségében meglátszik a katonákon.

A nyugdíjas katonák közösségének erősítése és a honvédség hagyományörzése egyaránt fontos feladat, milyen tennivalók vannak még ezen a területen?

- ▶ A hagyományörzés fontos része a munkánknak, amelyre nagyon nagy hangsúlyt fektetünk, és komoly figyelmet fordítunk. Lehetőségeink szerint minden támogatást próbálunk megadni azok számára, akik katonai vagy civil hagyományörző szervezeteknél tevékenykednek, szerepet vállalnak a katonai hagyományok ápolásában. Őket nem kell meggyőzni arról, hogy a honvédség, illetve az ország védelme kiemelten fontos Magyarország számára. A HM most szeretne egy olyan ernyőszervezetet kialakítani, ahol a hagyományörzőket, a társadalmi szervezeteket és a nyugdíjasklubokat összefogjuk egy rendszerbe. Ezt annak érdekében tesszük, hogy hatékonyabb legyen a hadsereg támogatása, a honvédség népszerűsítése, a komplex honvédelmi szemlélet kialakítása, az üzenetek közvetítése. Próbálunk minden támogatást megadni számukra most és a jövőben is, hogy hatékonyan tudják képviselni a társadalmi környezetben a haza és a honvédség értékeit.

A Stefánia Palota – Honvéd Kulturális Központ a Magyar Honvédség szimbolikusnak tekinthető épülete is a honvédség hagyományait képviseli. Milyen funkciót tölt be napjainkban, és milyen üzenetet hordoz a régmúltból?

- ▶ Az intézményben a fiataloknak kadétprogramot, a hivatásos állományban kulturális és egyéb programokat rendeznek. A nyugdíjasok számára pedig klubszerűen működtetjük a házat. De nemcsak a Stefánián, hanem az ország többi részén is próbáljuk hasonlóan fenntartani a közösségi életet. Régebben működtek helyi klubok a katonai szervezettel rendelkező városokban és községekben (Marcali, Kaposvár stb.), ahol pezsgő közösségi élet zajlott. Ennek a visszaállításán dolgozunk, mert kell egy olyan közösségi térnek lennie, ahol a nyugdíjas, a kadét, a honvéd kollégista, a hivatásos katona és a tartalékos katona egyaránt jól érzi magát. Budapesten a Bálna Honvédelmi Központtal gazdagodtunk, amely új színtere lett kiállításoknak, bemutatóknak, konferenciáknak és rendezvényeknek.

Vezérezredes úr, ön Kaposváron és Pécsen is, de szinte az egész Dunántúlon otthon van. Milyennek látja az országnak ezt a részét a vezérkari főnök szemével?

- ▶ Baranya és Somogy vármegye hagyományosan fontos terület a Magyar Honvédségnek, hiszen mindig voltak és vannak katonai szervezetek és laktanyák e vármegyékben. Nemrégén megkezdődött egy lövészászlóalj felállítása Kaposváron az MH Klapka

György 1. Páncélosdandár (Tata) részére, a nehézdandár építésének részeként. A toborzási eredményeink jók ebben a térségben, hiszen már két szakaszt sikerült feltölteni, dinamikusan jönnek a katonák, akik egy része Pécsen él. Pécs valamikor egy nagy katonai helyőrség volt (régén lövészezred, tüzérezred, egészségügyi zászlóalj is működött a városban), még élnek a honvédségi hagyományok, komoly toborzási lehetőséggel bír. Emlékeztetnék arra, hogy a Pécsi Tudományegyetemen alakult meg az első tartalékos egyetemista századunk, amely azóta is az egyik legjobban feltöltött egyetemista alegység. A Magyar Honvédségnek kiváló katona-egészségügyi együttműködése van a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karával. Együttműködünk a Műveleti Medicina Tanszék Katasztrófavédelmi Oktatási Központjával, amely Európa egyik legkorszerűbb szimulációs központjával rendelkezik. Ezt a központot a Magyar Honvédség is használja, sőt jelenleg katona oktatóink is részt vesznek a képzésben.

Vezérezredes úr, az ön munkáját külföldön és Magyarországon is magas rangú kitüntetésekkel ismerték el, többek között a francia Becsületrend civil lovagi fokozatával és a Magyar Köztársasági Érdemrend katonai tagozatának lovagkeresztjével. Melyik elismerésére tekint a legbüszkébben?

► Én legjobban arra vagyok a büszke, ha beosztottjaim őszintén értékelik a munkámat. Ezek a kitüntetések az egyenruhán megtisztelők és fontosak, de a bajtársak, a munkatársak elismerése, a tőlük érkező pozitív jelzések és a támogatás a legnagyobb érték, amit egy parancsnok kaphat a katonáitól. Szerencsés vagyok, hogy dandárparancsnok koromtól fogva mindig is jó kapcsolatot ápoltam a személyi állománnyal, most is folyamatosan törekszem rá.

Vezérezredes úr, köszönöm az interjút!